אלא חמשים. הוה ליה מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע דאמר מיגו יכול ליתב: **קא משכחת לה.** עסק שבועה דמתניתין ריפא בי' פרות וסיפא נג' ריפא דקתני לדינא על היסוד או על השעה לא מיתוקמא בפרה אחת מעיקרא אלא נ"ג וממו וזה תובעו על נ' והלה מודה לו בחמה שהוא מחוייב לו דמיה והיא המציאתו להתחייב שבועה על השניה שבועתו מיגו יודע אם חייב אם לאו וממוך שאינו יכול ליפטר משלם. ולהכי נקט ומתו תרוייהו דאי נקט ומת תרוייהו אי אפשר לשבועה דמדלא קתני ליה אמדלא מיגו יודע אם חייב אם לאו דמשלם בשבועה ה"ל ההיא דמודה לילך ומיהא מ"מ הילך פטור משבועה[ג]. וסיפא דקתני שאל חמת ומכר חמת ואיני יודע מיהו מהן מתה משכחת לה עסק שבועה כשהיו מתמילה שלשה ומתו השניים בחמת מודה שמאולה היתה ומחייב בדמיה והיא המייצאתו שבועה על השניה: **ורמי דאמר ד' שומרים לו.** בשבועות המפורשות בהן בגון ש"מ ליפטר שנגנבה וש"מ ליפטר שנאנסה ושואל ליפטר אמת ממלוכה לריכין כפירה ולא אמרינן לריכין בעיון כפירה ולא אמרינן לריכין הודאה במקצת ש"מ תע"ג דשייכא בהו שבועת שומרין בלא סוס כפירה לא משכחינן ליה שבועת שומרים על הכפר כפירה מחמיית כגון להד"מ או החזקתי לך ולדידיה לא מיחייב שבועה מהודאה בלא כפירה ומיני יודע לאו כפירה היא והא דרבא לית ליה תע"ב אמר לו חמשים לי וז' השניים מקצת להד"מ ומקצת מיני יודע משכחת לעסק שבועה דמתני' ריפא בי' פרות וסיפא בד'. לרמי בר חמא לא משמע ליה כי הוא זה[ד] בלא כפירה כלומר זה אמת וזה להד"מ מאי זה לחי חייב וזה מיני יודע לי נגנב או שנאנס בש"מ לא משמע ליה כי הוא זה:

[ג] דלקמן קמ:, ב' ג"ק קו. לעיל ה:, ג) [לעיל ד.], ד) [שמות כב],

מוסף רש"י

ד' שומרים צריכין בפירה במקצת והודאה במקצת. קודם שימתיטנו שבועה, ואם נשבעו בלא כפירה והודאה אין שבועתו על שומר חנם כלום ולא ממייצאתו כפל (ב"ק קז:) שבועה השמורה בחם, בשומר חנם שנגנב ממנו ושומר שכר שנאנס ושואל שמתה מתמת מלאכה (לעיל ה.) כפירה לא הוה בלא כפופר ממש, או לא היו דברים מעולם או השומרים כאלו אחת כפר בכל ובאחת הודה לו שיעור בידו ושלישית אומר לו אנסתי, או אם אמר לו בשלישית נגנב, דמייב עליה שבועה השמורה בפרשה בלא שלא ידו במלאכתי דעתו, שאילו שבועה דכפירה אין זו שבועה השמורה בשומרים, ובלאו כפירה נמי לא מחייבי שבועת השומרים, דכתיב בשומר חנם כי הוא זה, למימר נפקא לן שמודה במקצת וכופר בשאר, ולעפופי ממ"ד בב"ק בהגחל (קו.) עירוב פרשיות כתוב כאן, וכי כתיב כי הוא זה לא לאו משומר חנם דכתיב גביה קאי, אלא אאם כסף תלוה, ואשמועינן הכי בעינן כפירה בשומרים נמי בעינן כפירה והודאה, והכא בשומר השמורה בפרשה שלישית (לעיל ה.).

דאמר רבא א[מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם משכחת לה רישא בב' וסיפא בג' רישא בב' דא"ל ב' פרות מסרתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו תרוייהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה [ב]דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וסיפא בג' דא"ל ג' פרות נתתי לך ב' בשאילה ואחת בשכירות ומתו הני תרתי דשאילה ואמר ליה שואל אין חדא דשאילה מתה אידך לא ידענא אי דשאילה מתה ודקיימא דשכירות היא אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאילה היא [ג]ומתוך שאינו יכול לישבע משלם [ד]ולרמי בר חמא דאמר ד' שומרים צריכין בפירה במקצת והודאה במקצת משכחת לה רישא בג' וסיפא בד' רישא בג' דאמר ליה ג' פרות נתתי לך פלגיה דיומא בשאלה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאלה וחד יומא בשכירות ומתו ג' כולהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא לא היו דברים מעולם וחדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם סיפא בד' דא"ל ד' פרות נתתי לך ג' בשאלה חדא בשכירות ומתו הנך ג' דשאלה וא"ל שואל

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מן הימומים לתע"ג דשבועה דרבנן היא ממון יכולין ליפטר מספידין ואין נוטלין ושמא הטעם הוא דבעלילה מועטת ים לו להקל על הימומים שלא להוליא ממון מהם והתם דוקא לחמרינן דעבד כרב ושמואל עבד ולא בעלמא כלחמר התם הכו לה להוסיף עלה והיא דשניהם חשודים תע"ג דשכנגדו לאו מחוייב שלא שבועה דרבנן אפ"ה היינו מפקיד משום שהשבועה בא ממחת הנתבע שהיה מיב שבועה דאוריימא לכן משניא גם בתובע כלאוריימא ואינו נראה לר"י דלמר כי היכי פריך התם אלמר"ג לחמר מי איתא לדרב ושמואל איתא מי ליתא ופריך מי איתא ליתא מלמא מספקא ליה והא עבד ר"נ עובדא ליחלוקו והא ר"נ מני סבר שפיר לדרב ושמואל דהא מית ליה נמי מתוך שאינו יכול ליפטר התובע מספיד לכך הוי דינא ליחלוקו בשניהם חשודים וה"נ סברי רב ושמואל ומי פריך מלמא מספקא ליה הא ר"נ ודאי מית ליה הא דרב ושמואל הא משמע הכי דה"ל למרכה לממיר אם ליתא ליתא לחם מיתא ליתא לן משמע מכאן לחמוייב שבועה לחוריימא קאמר ר"נ מתוך שאינו יכול ליפטר כדפי' ר"ת ולא בהיא דרב ושמואל כדפרישית ותו היכי מוכח דרבותינו שבנגנב לחמרי מזכה שבועה לסיני היינו רב ושמואל וכולה קושיא משמע דפליג ר' יצחק אדרב ושמואל דקאמר רבא כוותיה דר' יצחק ושמואל ורב ושמואל יסברו שפיר מזכה שבועה לסיני ושמואל לחמוייב לה לו יחלוקו דקא סברי מי שאינו יכול ליפטר מספיד מלמא משמע דפשיטא ליה לגמרא דלר' יצחק אין חילוק אלא ל"ש אם נתבע מחוייב לו תובע לעולם מתוך שאינו יכול לחד מהן ליפטר משלם הנתבע

לב א מיי' פ"ל מהל' טוען ונטען הלכה ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעי' יג:

לג ב מיי' פ"ג מהל' שלוה ופקדון הלכה ד סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שמה סעי' ו:

לד ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

ולרב ושמואל לעולם פטור הנתבע ופליג ר' יצחק אדר"נ ואדרב ושמואל ולכך מוכיח שפיר לרבותינו לחמרי מזכה שבועה לסיני דהיינו רב ושמואל וכולה קושיא משמע דפליג ר' יצחק אדרב ושמואל דקאמר רבא כוותיה דר' יצחק מיפטר ובן רב ושמואל הלי אין שניהם מלי דרבי היא משמע דפליגי ור"ת פי' דעיקר דקלייק גמ' דרבותינו שבנגנב רב ושמואל סמיך אפרק קמא דסנהדרין (דף י: ושם) דקי"ל התם דרבותינו שבנגנב רב ושמואל והי"ק דרבותינו שבנגנב רב ושמואל דקי"ל ושמעינן להו נמי דס"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו דכיון דמחוייב בעל דין שבועה יעמוד ממון במקומו ול"ש להו דין תובע לנתבע ודוחק הוא: **דאמר רבא מנה לי בידך בו'.** פי' ר"ת דדברי רבא נהלי ליפטר לא מלינו עיקרא בגמ' ומיהו קבלנו מרבותינו דעיקרו בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז.) לחמר רבא כוותיה דרבי יצחק מספיד מתוך שאינו יכול ליפטר משלם:

מתוך שאינו יכול לישבע משלם. ר"ת הוה לן למימר מן הדין בחשוד על השבועה שלא תקנו נשבע ונוטל דבעינן שבועה ומתוך לא הוי אפשר שמי שהיה רוצה היה מלוה לו פרוטה ויתבע כל אשר לו ויהא מודה מקצת כמה שחייב ויתחייב שבועה ומתוך שאינו יכול ליפטר יקח כל אשר לו בלא שבועה שכנגדו אבל הכא ונאנסו אינו יכול ליפטר לא מחמת שהוא חשוד שלא עשה בפגיעה זו אינו יכול ליפטר מחמת המפורש לא אמריכו ליפטר שכנגדו: **משכחת לה רישא בתרתי וסיפא בחלת.** לך סוגיא לחת כרבי חייא בר יוסף לחית ליה בהגחזל קמא (ב"ק דף קו. ושם ד"ה עירוב) עירוב פרשיות כתיב כאן וכי כתיב כי הוא זה לחלוה הוה לכתיב אבל בפקדון לא בעי כפירה והודאה בהדי נאנסו כדבעי התם ר' חייא בר' אבא ר"ל ר' יוחנן ופליג אבריית' דרבי בר חמא דבעי ג' פרות בלא בשמי פרות אבי בפקדון בהודאה וכפירה או בהודאה ונאנסו ול"ת ה"מ במלוה אבל בפקדון מעיז ומעיז ואפי' ריב"ל גרס ליה ומפרש ה"מ במלוה אבל בפקדון דהיינו בטענה בלא שייכא בלא בפקדון דהיינו טענת חוטם מעיז ומעיז לחין חבירו מכיר בשקרו ומייב אפי' בלא הודאה ושם מפרש בחורף והשתא לפי' ריב"ל הכא דקטענין שוכר כדרכה מתה אבל אינו יודע אם בשעת שאילה אם בשעת שכירות או שאולה או שכורה נהי דלשבועה שמתה כדרכה דהיינו טענה דנאנסו לא בעי הודאה ולהכי מוקי ריפא בב' וסיפא בג' דהשתא אינו יודע אם שאולה או שכורה דהיינו כפירה בעי הודאה ולהכי מוקי ריפא בב' וסיפא בג' דהשתא אינו יודע אם שאולה או שכורה דהיינו כפירה בעי הודאה ופטור וע"י גלגול דנשבע דכדרכה מתה אין להשביעו כדפריש' בחתני' ולפר"ת ג"ם טפי דלדידיה לפילו נאנסו בעי הודאה ורמי בר חמא מוקי לה בג' פרות וכר' חייא אבל בלא הודאה ואפי' בלא כפירה היינו לותה לחד"מ ואפי' הכי יודע בעי הודאה דקטענין אינו יודע דטענין לה שמתה כדרכה וה"ת בב' סגי בהחיא דהודאה ובהחיא דאינו יודע ליפטר אם נאנסו וכפירה וי"ל דגזירת הכתוב לחינה עולה לכאן ולכאן דכי הוה זה משמע ליכא כפירה והודאה מלבד לותה שטוען בה שלא פשע בה ומכאן יש להוכיח לדרבי בר חמא לא סגי בכפירה והודאה בלא נאנסו ולא בדפי' בהגחזל קמא (שם) בשם ר"ת דלא סגי לא היה ליך כאן להוסיף פרה אל כפירה אליבא דשאל הודאה ואינו יודע הוי סגי כמו לר' חייא בר יוסף ור"ת ור' חייא בר יוסף היכי פליג אבריית' דרבי בר חמא וי"ל דשבועת השניים (שבועות דף מב: ושם) זה לומר עד הזיז וזה לומר עד החלון ושלא הלותני עליו כו' ועשר גפנים טעונות מסרתי לך בשני [אלף] כפירה והודאה ור"ת ור' יוחנן היכי פליג אמתני' ושכר כבריית' דרבי בר חמא והר"י יוחנן הלכה כשמה מאנה וי"ל דלמורלי ניהו אליבא דר' יוחנן כדלמר בריש אלו טריפות (חולין דף מג.) ג"ש יאמר שבכל המשניות לא משמע להזכיר לותן אל לותנין דמוקי מתני' דהכא ומיהו קשה לפר"ת דפריך בסמוך גבי זה לומר שאולה וזה לומר שכורה ישבע אמאי מה שטענו לא הודה לו ולכך הוצרך יהודה פריך ללא בעו פרות הודאה והוי כופר בכל כדפי' בקונטרס ור"י מלי מפני ג"ש גלגול דל"ל לישבע דכדרכה מתה הא לפר"ת כיון דליכא הודאה לא מייב שבועה אפי' בטענת נאנסו ובלא פי' הקונטרס מיקשי לרב יהודה היאך יתבע דכיון דליכא אלא מה פרה אחת ולפי' ריב"ל אמאי בפשיטות ו"ל דהשתא שבועה מדרבנן דמדרבנן לישבע בלא שום הודאה ולעיל דמנרין הודאה משום דאיכא יודע הוי כאילו כפרו דריב"ל ון ומפרש ר"ת דהשתא לסוף המוכר הבית (ב"ב דף ע: ושם ד"ה סוף) דקאמר מילו מומר נאנסו לאו שבועה בעי דהיינו מדרבנן לישבע שבועה מדרבנן קודם